

פרשת השבוע עפ"י ה" פרי צדיק"

פרשת פנחס

פרשת פנחס (פרשת פי) תשס"ג

[ז] הנה בעשר שבתות מפרשת פנחס היינו מייז בתמוז עד ראש השנה מפטירין תלתא דפורענותא ושבע דנחמתא כמבואר בשולחן ערוך (סימן תכ"ח סעיף ט) שהם במספר עשר ובכל מקום מספר עשר מרמז על עשר ספירות וגם החלוקה לשלש ושבע מרמז גם כן לזה כנגד שבע תחתונות מחסד עד מלכות שהם כנגד שבע ימי הבנין ושלש ראשונות שהם כתר חכמה בינה שהם הנסתרות לה' אלהינו. וכנגדם השלש דפורענותא היינו לתקן מה שפגמו אז וגרמו הפורענויות. וכן מסתיימין כל השלש הפטרות בפסוק טוב והתחלת השלש הפטרות הוא בתיבות דברי, שמעו, חזון והם נגד דיבור שמיעה ראייה. והוא מדת מלכות נקרא דיבור דבר ה' שכן שבת שהוא כנגד מדת מלכות איתא בזוה"ק (ח"א ל"ב). דשבת דיבור איקרי וכן איתא בזוה"ק (ח"ג ר"א): בשעתא דקדש יומא סליק פי דמנא על כל שאר פומין וכו' ההוא דאיקרי פי ה' וכו'. וכן מצינו בהפטרה דשבת זה הנה נתתי דברי בפין וכתוב (ישעיה נ"ה, י"א) כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה וגו'. והנה נבואת ירמיה אף שבשעתו לא נשמעה שהרי ייסר אותם על אשר לא שמעו בקולו ועל ידי זה בא הפורענויות. אך כגמרא (ברכות ר'): איתא כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין והענין דמי שיש בו יראת שמים הוא נעשה מרכבה למדת מלכות שהוא בחינת יראה כמ"ש (זוהר ח"א ה'): דאיהי יראה ושריא בה יראה ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה והוא דברי אשר שמתי בפין ואז לא ישוב אלי ריקם ודבריו נשמעין. ולכן מיייתי בגמרא שם הראיה מפסוק (קהלת י"ב, י"ג) סוף דבר הכל נשמע וגו' היינו שאף שבזמנו לא נשמע מכל מקום סוף דבר יסבב ויתגלגל שיהיה נשמע כמו שאמרו (מגילה י"ד). נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה ויבוא זמן שיהיה נשמע. ועל זה מפטירין הפטרת דברי ירמיה לתקן מה שלא שמעו אז דבריו ושיהיו נשמע היום והוא כנגד מדת כתר עליון דאיהו כתר מלכות. והפטרת שמעו שמיעה הוא נגד

מדת חכמה. והפטרות חזון שהוא ראייה הוא כנגד מדת בינה ליבא היינו שיכנס למעמקי הלב ועל דרך מה שנאמר (קהלת א', ט"ז) ולבי ראה וגו' ואחר כך שבע דנחמתא כנגד שבע מדות התחתונות והם כולם הכנה לראש השנה שבתשירי עתידין להגאל לרבי אליעזר (ראש השנה י"א). ולשיטתיה אזיל דסבירא ליה (סנהדרין צ"ז): אם ישראל עושין תשובה נגאלין ורבי יהושע דסבירא ליה בניסן עתידין להגאל לשיטתיה דסבירא ליה ולא בכסף לא בתשובה ומעשים טובים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דאלו ואלו דברי אלהים חיים דאם חס ושלום לא יעשו תשובה אז לא ינחם גם כן ה' יתברך ויגאלו בניסן בחסדו למען שמו. וכשיעשו תשובה אז יהיו נגאלין בתשירי. ועל זה בא ההכנה לזה בעשר שבתות אלו הקודמים שיברר אדם עצמו בכל העשר מדות על ידי תשובה. ואף אם הביורר הוא מצד האדם צריך להיות מתתא לעילא ממדת מלכות ולמעלה אך אנו מבקשים השיבונו ה' אליך תשובה (כמו שאמרו איכה רבה ה', כ"א) והיינו על פי מה שנאמר (שיר השירים א', ד') משכני אחרין נרוצה דאף שבאמת אנחנו נרוצה היינו מצידנו וכמו שאמרו (ברכות י"ז). רצונינו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה וכו'. אך אנו מבקשים משכני אחרין שימשיכנו שלא ימשוך העומד מאחרינו ומושך חזרה לאחור. ומצד ה' יתברך הביורר הוא מעילא לתתא ולכן הפטרה זו הוא כנגד מדת כתר. ומסיים הפטרה זו בפסוק (ירמיה ב', ג') קודש ישראל ה' ראשית תבואתה היינו שישאל קשורים בשורש בה' יתברך בראשית המחשבה שהוא בחינת כתר עליון דאיהו כתר מלכות שזה היה תכלית מעשה שמים וארץ שיקבלו ישראל עול מלכותו ועל ידי זה הם מכתירים לה' יתברך בכתר מלכות. וכן נאמר לירמיה

כפנויה וכו' ובתשעה באב חרב הבית בראשונה ובשניה וגלו ישראל. אבל באמת כל זה היה הכנה שיזכו על ידי זה לאור גדול אחר כך. על שבירת הלוחות אמרו (שבת פ"ז). יישר כוחך ששברת שעל ידי שבירת הלוחות זכו לאור תורה שבעל פה מטלא דעתיקא וכמו שאמרו (שמות רבה מ"ו, א') אל תצטער ובלוחות שניים אני נותן לך שיהיה בהן מדרש הלכות ואגדות. ובתשעה באב נולד תיכף משיח (איכה רבה א', ג"א) והיה חורבן הבית הכנה לבנין השלישי שיהיה בידי שמים (כמו שכתב רש"י ראש השנה ל' סוף ע"א) ואז יהיה גאולה שלימה שלא יהיה אחרי גלות כמו שאמרו (מכילתא בשלח השירה א') כל השירות לשון נקבה וכו' חוץ משל עתיד שאין אחריה

בטרם אצרך בבטן ידעתוך ובטרם תצא מרחם הקדשתוך וגו' והיינו גם כן בראשית המחשבה. וכתוב מקודם (ירמיה ב', ב') זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך שבמתן תורה נקראו ישראל בתואר כלה שעל זה נתיסד כל שיר השירים בלשון זה. וכן בשבת נקראו ישראל כלה מלכתא כיון שמקבלים אז עול מלכותו יתברך שמו וכל אחד מישראל משליך כל עסקיו למען שמו. ואחר כך כתיב לכתך אחרי במדבר שבא מרוב האמונה שלא שמו אל לב כמו שאמרו (שיר השירים רבה א', מ"ג) כמה חיות כמה מעוברות יש בהן וכו' כמה מיני ריכוכיך התקנת למעוברות שבהן וכו' אך האמינו בה' כיון שה' יתברך מצרה שילכו במדבר מן הסתם לא יחסר להם כלום. וכן בשבת גם כן אז האמונה בשלימות שהאומות אינם מבינים שאדם ישבות שביעית השנה ועל יום השבייתה יוציאו עוד הוצאה יתירה וכמו שאמרו (מעילה י"ז). אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיענו. וישאל מאמינים שאדברה מהשבת יבוא ברכה ועושר כמו שאמרו בשבת (ק"ט). והוא רק על ידי שלימות האמונה וכמו שאמרו (ביצה ט"ז): לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו כי ואני פורע. ובשבת כל ישראל מפקירין עניני עולם הזה ואיהו יומא דנשמתיך ולא יומא דגופא (זוהר ח"ב ר"ה). ומשליך כל עסקיו כמו שאמרו במכילתא (יתרו בחודש ז') ועשית כל מלאכתך שיהיה כאילו כל מלאכתך עשויה וזה נקרא לכתך אחרי במדבר לכן יכול כל אדם לזכות בשבת שיהיה קשור בשורש בראשית המחשבה. ולזה עיקר ההכנה לראש השנה הוא בעשר השבתות שבנקל בשבת להתברר בכל המדות עד ראש השנה ואז בתשירי עתידין להגאל:

[ט] שלשה שבועות אלו מן י"ז בתמוז עד תשעה באב חל תמיד יום ראשון ואחרון ביום שחל בו ראשון דפסח כידוע. והענין דבליל ראשון דפסח ביציאת מצרים אז נבחרו ישראל לה' לעם כמו שנאמר (שמות ר', ו') ולקחתי אתכם לי לעם. והעיקר המכוון דיציאת מצרים היה על מתן תורה כמו שנאמר (שם ג', י"ב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את אלהים על ההר הזה היינו מתן תורה. וזה שנאמר והייתי לכם לאלהים ואז נעשה הכנסת ישראל בבחינת כלה כמו שמכונה בכל הספר שיר השירים. ובשלשה שבועות אלו הנה בייז בתמוז נשתברו הלוחות ואז נתבטל החיתון כמו שאמרו (שמות רבה מ"ג, א') מוטב שתדון

צער ושיעבוד ובשלש דפורענותא מתקנין לצאת משלש קליפות ולזכות לשלש הלשונות שנאמר בגאולת מצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי שהוא לזכות לגאולה מהשלשה שורשי הקליפות שהם הקנאה והתאוה קליפת עשו וישמעאל שכוללין שבעים קליפות של שבעים אומות שלשים וחמש מימינא ושלשים וחמש משמאלא (כמו שכתב האר"ל) והכבוד שהוא ראשית דקליפה ראשית גוים עמלק והוא דעת דקליפה. ואחר כך זוכין בתשעה באב שיהיה ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וכן ארבע כוסות דפסח כנגד ארבע לשונות של גאולה (בראשית רבה פ"ח, ה'). וזה הענין שחל תמיד השני ימים הנ"ל ביום שחל בו ראשון דפסח:

7. פ' אלהים וק' קנא פ' עני

7

8

[יא] פנחס בן אלעזר וגו' השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' והיתה לו ולזרעו אחריו וגו' תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל. לכאורה יש כאן יתור וכפל לשון תחת אשר קנא לאלהיו הוא כבר נאמר בקנאו את קנאתי. ויכפר על בני ישראל גם כן כבר נאמר השיב את חמתי מעל בני ישראל. ועל כל פנים הוה ליה למימר השיב את חמתי ויכפר על בני ישראל בקנאו את קנאתי לכן אמור וגו' והיתה לו ולזרעו ברית כהונת עולם ותו לא מיד. גם לשון ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי נכלל בכלל מה שנאמר השיב את חמתי מעל בני ישראל. גם יש להבין פירוש מה שנאמר בתוכם שהוא מיותר ואין לו פירוש שעל כל פנים היה לכתוב בהם. והרמב"ן ז"ל כתב שבפנחס לא כתיב כהונת עולם כמו באהרן רק ברית כהונת עולם ואמר את בריתי שלום שנתן לו ברית עם השלום ובאהרן נאמר (שמות כ"ח, ב') לכבוד ולתפארת ולכן אמר אשר קנא לאלהיו והמשכיל יבין עד כאן דבריו. ומי חכם וידעם והריקאנטי פירש דלאהיו היינו דינא תתאה ובאהרן כתיב ולתפארת תפארת גופא שהוא שם הוי"ה וברית שכינתא. אך תמה דשלום בכל מקום יסוד וכאן פירש על מלכות. ובלבוש כתב דגם מלכות נקרא שלום ולא פירש מקורו.

(מ"ג:) מה שאין כן בלא תשובה היו כלין חס ושלום בחטאם בשני עולמות. ובשביל זה זכה שהנני נותן לו את בריתי שלום ברית הוא שכינתא כמ"ש בווה"ק (ח"א קצ"ז:). שלום הוא מדת יוסף הצדיק שמשפיע לכנסת ישראל וכן הוא השפיע תשובה בלב כל שבט שמעון וישראל על מה שלא מיחו. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו והיינו אלהים בתראה דינא דמלכותא דינא (וזהו ח"ב קי"ח). ומשום הכי זכה לברית שהוא שכינתא תתאה י' של שם אדנ"י שהוא בהיפך אתון דינא ויכפר על בני ישראל מפני שהכניס הרהור תשובה בלבם. וזה כח אהרן שהיה גם כן מכפר שכיפר על בני ישראל ביום הכפורים כמו שנאמר (ויקרא ט"ז, ל') כי ביום הזה יכפר וגו' ויום הכפורים אינו מכפר אלא על השבין (שבועות י"ג). רק זה כח אהרן בעבודתו ביום הכפורים להכניס הרהור תשובה בכל ישראל וזה שנאמר כי ביום הזה יכפר וגו'. וכן אצל פנחס נאמר ויכפר על בני ישראל היינו שהכניס תשובה בלבם ובשביל זה זכה לזרעו לברית כהונת עולם. אך אצלו נאמר ברית כהונת עולם ובאהרן כתיב ולתפארת שהוא בחינת קודשא בריך הוא מדת תפארת ופנחס קנא לאלהיו שהוא אלהים תתאה ה' תתאה. וכמו ביוסף שהשתדלותו מצידו בשמירת הברית היה ביראה שהוא ה' תתאה ועל ידי זה זכה ליה"ל לשמירה מה' יתברך כנ"ל. וכמו בשבת שזוכין לשבת עילאה ואתפני יצר הרע מן תמן כן פנחס הכניס הרהור תשובה בלב ישראל. ועל ידי ה' תתאה יראת ה' כמו שנאמר אשר קנא לאלהיו הכניס בלבם תשובה עילאה ה' עילאה וזה שנאמר לאלהיו י' ו' לבסוף שמרמו על י' חכמה ו' זעירא שעל ידו ההמשכה מיו"ד עם קוצו של יו"ד לכנסת ישראל וזהו שזכה למדת שלום ולזרעו ברית כהונת עולם כמו עדות ביהוסף וכמו שאמרנו:

10

20

30

אך הענין דמה שנאמר בקנאו את קנאתי בתוכם הפירוש הוא שהכניס פנחס הרהור תשובה בלב כל שבטו של שמעון ובלב כל ישראל על מה שלא מיחו בידם. ועל ידי פנחס שקנא קנאת ה' הכניס בלבם הרהור תשובה (ונתבאר לעיל מאמר ג'). וזה שנאמר ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי פירוש דאף העשרים וארבעה אלף שמתו על כל פנים כיפרה מיתתן כמו הרוגי בית דין שכל המומתין מתודין וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא כמו שאמרנו בסנהדרין

20

30